

ПОЛІТИЧНІ ЦІННОСТІ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Актуальність теми дослідження. Актуальною проблемою ідеологічного процесу сучасної України є часткове заповнення ціннісного вакууму, який виник після краху комуністичної і націоналістичної доктрин, який передбачає системне дослідження духовних основ політики, привертання уваги широких верств громадськості до ціннісних проблем розвитку нашого суспільства і людства загалом. Актуальність дослідження політичних цінностей та їх ролі розвитку суспільства пов'язана з тим, що будь-яка політична система не може нормально функціонувати без такого феномену. Світ політики неможливо уявити без політичних цінностей. Із самого виникнення політика мала потребу в обґрунтуванні й виправданні. **Мета дослідження:** проаналізувати політичні цінності сучасного українського суспільства. **Об'єкт дослідження:** вплив політичних цінностей на розвиток сучасного українського суспільства. **Предмет дослідження:** політичні цінності сучасного українського суспільства. **Завдання дослідження:** проаналізувати значення політичних цінностей; дати визначення політичним цінностям та їх впливу на сучасне українське суспільство; охарактеризувати роль політичних цінностей як явища, що здійснює активний вплив на розвиток сучасного українського суспільства. Сьогодні стан правосвідомості українського суспільства характеризується амбівалентністю і внутрішньою суперечливістю. Процеси трансформації поставили саму її у важку ситуацію вибору власної позиції, пошуку ідентичних власній особистості цінностей та світоглядних орієнтирів. За короткий історичний період зруйнувалась вся система звичних політичних, правових й економічних уявлень, норм, настанов, стереотипів, цінностей, котрі визначали життя пересічної людини в попередню епоху. Суперечливість суспільних перетворень, нові економічні реалії разом з інформаційними, технологічними, політичними й ідеологічними новаціями викликали певну ціннісну і правову дезорієнтацію в суспільстві, поставили питання політичної ідентифікації та самоідентифікації як суспільства, так і окремої особистості [1, с. 33]. У змісті політичних цінностей відбиваються інтереси й бажання соціальних суб'єктів, політичні ідеали, тому, як підкреслюється в методології М. Вебера, система цінностей слугує так званими «ідеальними конструктами», за допомогою яких здійснюється пізнання світу політики. З поміж іншого, політичні цінності це ідеї, що виражають відношення великих соціальних груп і потреб суспільства з точок зору усвідомлення власних потреб. А також політичні цінності це узагальнені уявлення, що постають у ролі політичних ідеалів, основоположні принципи політичного мислення, які є ідеальними критеріями орієнтації та оцінки суб'єктів у політичній діяльності [6, с. 112]. Можна стверджувати, що політичні цінності це й чітко описані норми, узаконені і, яких необхідно дотримуватися. Також можна відзначити концепцію, відповідно до якої, політичні цінності виступають компонентом політичної свідомості. Згідно з цим, політичні цінності це такі політичні уявлення та знання, які розглядаються людиною як невід'ємні від її існування, такі, що надають значущості, сенсу її вчинкам, орієнтують її дії в політичному житті; невід'ємна частина політичної культури суспільства, що віддзеркалюється в політичній свідомості людей [2, с. 52]. Політичні цінності охоплюють ті явища, які є предметом певних політичних потреб, бажань, інтересів і домагань. Це суверенітет, правопорядок, державна влада, війна і мир, політичні свободи, соціальна справедливість тощо. Названі цінності по-різному трактуються та сприймаються суб'єктами політики. Вони можуть мати різні виміри залежно від історичної епохи, політичної системи, ідеології, типів суспільства. Політичні цінності мають: мотивувати політичну діяльність та участь через утворення умов, за яких соціально-політичні цілі стають безпосередніми стимулами суб'єктів політичного процесу; сприяти процесу інтеграції соціальної групи як частини більш осяжної соціальної цілісності; певним чином орієнтувати будь-яких учасників політичного процесу (партію, політичний рух, особу, клас, політичну групу) відповідно до всіх інших суб'єктів політики; визначити ієрархію різноманітних завдань і цілей та впливати на вибір методів і заходів їх реалізації й досягнення; сприяти формуванню стандартизації кожної політичної дії, вчинку та їх наслідків. Політичні цінності характеризуються наступними ознаками: активний характер впливу на всі сторони та механізми державної влади; реалізація їх можлива лише в ході спільних зусиль та дій людей; мають зв'язок із єдиним інтересом соціальної спільності [3, с. 293]. Політична соціалізація передбачає всебічне включення громадянина в систему політичних відносин, яка забезпечує йому вміння орієнтуватися у політичному просторі, виконувати в ньому певні владні функції. Важливою умовою засвоєння індивідом політичних цінностей і стандартів, правил поведінки є добровільність цього процесу, формування позитивної психологічної установки, неприпустимими є силові методи нав'язування моделей поведінки, політичних поглядів, ставлення до існуючої влади. В Україні від початку 90-х років така установка формується через зміни в системі освіти, які зводяться «до намагання трансформувати цю систему, адаптувати її до потреб суверенної держави й інтегрувати в міжнародне освітнє середовище». У процесі соціалізації індивід засвоює основні політичні цінності, ідеали, норми, політичний досвід суспільства, забезпечуючи відтворення й функціонування політичної культури суспільства. Під впливом цього процесу формується політична свідомість, потрібна для подальшої політичної діяльності, становлення громадянина та його громадянської позиції, створення внутрішній план його життєдіяльності. Отже, політична соціалізація передбачає формування політичної позиції індивіда, в поняття якої включаються: «емоційне ставлення до політичних явищ і процесів; переконання щодо політичних явищ, системи політичних цінностей; схильність до політичної діяльності» [4, с. 82]. У сучасній Україні суспільство висуває до молодого покоління фахівців певні вимоги для розвитку політичних цінностей, але система сучасної освіти недостатньо використовує свій потенціал для задоволення цих потреб. Діяльність освітніх інституцій будь-якої держави по своїй суті є діяльністю з формування ціннісної структури особистості, здійснювана для успішної соціалізації людей. У психологічній науці склалися певні теоретичні передумови для вирішення проблеми формування політичних цінностей в умовах сучасної України, однією з яких є побудова моделі досліджуваного процесу. Концептуальну модель формування політичних цінностей молоді розглядаємо як схематичне відтворення певного процесу соціально-політичної реальності. Пропонована модель є адекватною досліджуванам сторонам об'єкта, а саме молоді, окреслює шляхи досягнення мети дослідження, включає такі компоненти: організаційно-діяльнісний, цільовий, аналітико-результативний, змістовний. Концептуальні підходи до вирішення завдань дослідження реалізовувалися в таких взаємопов'язаних напрямках: трансформація знань про політику в політичні цінності та установки; виховання мотивації до активної участі в суспільно-політичному житті; формування знань про специфіку політичної боротьби [7, с. 122]. Політичні цінності є мотиваційним фактором політичної діяльності та політичної участі суб'єкта політики. Одним із засобів їхнього формування є політична символіка, а також політична топоніміка. У політичному дискурсі використання топонімів традиційно виконує функцію ідеологічно навантажених знаків. Характер та динаміка змін топонімів є виразником ціннісних трансформацій соціуму та може містити як потенціал розвитку, так і становити загрозу національній безпеці. Зазвичай масові зміни в політичній топоніміці відбуваються за умов перегляду політичних цінностей і зміни політичного курсу держави. Конституція України передбачає, що держава сприяє розвитку та консолідації української нації, її історичній свідомості. Очевидно, що поняття «історична свідомість» тут треба розуміти як візію майбуття нації на основі її досвіду. З цієї позиції можна стверджувати, що держава зобов'язана системно та постійно коригувати історичну свідомість нації відповідно до стратегії державницького поступу [5, с. 236]. **Висновок:** ефективна державна політика, стабільність політичної системи демократичного суспільства й згуртованість соціально-політичних утворень передбачають формування стійкої системи важливих політичних цінностей, що є невід'ємною складовою державницької ідеології, яка створюється на основі збігу основних інтересів й потреб соціальних груп населення. Суспільні ідеали, вироблені менталітетом суспільства, є важливою формою існування політичних цінностей. Саме цінності формують активне ставлення людини до політики, завдяки їм політика входить у життєві основи особистості. Проблема розвитку політичних цінностей в українському суспільстві, дослідження ролі політичних цінностей сучасної України потребує більше наукових досліджень і реалізації напрацювань у цьому питанні на практиці.

Список використаних джерел

1. Бабкіна О. В. Актуальні проблеми формування демократичної політико-правової культури в сучасному суспільстві. Сьомі юридичні читання. Культура і право на початку XXI століття: матеріали Міжнарод. наук. конф. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. С. 30-37.
2. Буцевичський В. Проблеми політичної культури в Україні в процесі державотворення. Нова політика, 1999. № 1. С. 51-53.
3. Костельник М. М. Політичні цінності як базові регулятори суспільно-владних відносин. Молодий вчений, 2018. № 3(1). С. 292-297.
4. Насадюк Ю. С. Соціалізація особистості як система втілення політичних цінностей. Вісник Прикарпатського університету. Політологія, 2016. Вип. 10. С. 79-85.
5. Пахолок В. М. Декомунізація топонімів у стратегії формування політичних цінностей та зміцненні гуманітарної безпеки України. Держава і право. Юридичні і політичні науки, 2020. Вип. 87. С. 233-243.
6. Сліпеч П. Політичні цінності: теорія і методологія пізнання та реалізації: монографія. Київ: Знання України, 2009. 251с.